

**ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W OPOLU
z dnia 2018 r.
w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Bażany”**

Na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2018 r., poz. 142 i poz.10) zarządza się, co następuje:

§1. Ustanawia się plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Bażany”, położonego na terenie gminy Kluczbork, zwanego dalej „rezerwatem”.

§2. 1. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych jedyne w województwie opolskim naturalnego drzewostanu sosnowego, położonego na wydmach, z obfitym stanowiskiem jałowca.

2. Wskazuje się następujące przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji celu ochrony, o którym mowa w ust. 1.:

- 1) ekspansja inwazyjnych gatunków roślin w granicach rezerwatu,
- 2) umiarkowanie dobry stan populacji jałowca pospolitego stanowiącego przedmiot ochrony.

§ 3. Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków zawiera załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 4. Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.

§ 5. Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej w rezerwacie, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań, określa załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 6. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych oraz ich skutków

Lp.	Zagrożenia	Sposób eliminacji lub ograniczenia zagrożenia oraz jego skutków
Istniejące wewnętrzne:		
1.	Pogarszanie się warunków rozwoju jałowca pospolitego <i>Juniperus communis</i>	Stopniowe usuwanie drewnianych ogrodzeń wokół stanowisk jałowca.
Istniejące wewnętrzne i zewnętrzne:		
2.	Ekspansja dębu czerwonego <i>Quercus rubra</i>	Ograniczenie ekspansji obcego gatunku.
3.	Ekspansja czeremchy amerykańskiej <i>Padus serotina</i>	Ograniczenie ekspansji obcego gatunku.
4.	Ekspansja robinii akacjowej <i>Robinia pseudacacia</i>	Ograniczenie ekspansji obcego gatunku.

Określenie działań ochronnych na obszarze ochrony czynnej z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działań ochronnych
1.	Zapewnienie korzystnych warunków rozwoju jałowca pospolitego <i>Juniperus communis</i>	<p>1. Usunięcie 4 uszkodzonych drewnianych ogrodzeń stanowisk jałowca; jednorazowo, w okresie obowiązywania planu, po zakończeniu okresu wegetacyjnego.</p> <p>2. Systematyczny (raz na 2 lata) przegląd stanu technicznego pozostałych 6 ogrodzeń stanowisk jałowca; w przypadku stwierdzenia złego stanu technicznego, rozebranie ogrodzeń.</p> <p>3. Monitorowanie stanu populacji jałowca; raz na 2 lata.</p>	W oddziałach leśnych ¹⁾ : 02-11-2-07-24-b 02-11-2-07-26-a 02-11-2-07-26-b
2.	Ograniczenie ekspansji dębu czerwonego <i>Quercus rubra</i>	<p>1. Usuwanie dużych okazów i podrostu dębu czerwonego z wykorzystaniem najbardziej efektywnych znanych metod, w okresie obowiązywania planu, w terminie i z częstotliwością dostosowaną do wybranej metody; w razie potrzeby powtarzanie zabiegu w kolejnych latach.</p> <p>2. Monitorowanie ekspansji dębu czerwonego w rezerwacie, z częstotliwością 1 raz na 2 lata, w okresie czerwiec- wrzesień.</p>	Teren całego rezerwatu – oddziały leśne ¹⁾ : 02-11-2-07-24-b 02-11-2-07-26-a 02-11-2-07-26-b
3.	Ograniczenie ekspansji czeremchy amerykańskiej <i>Padus serotina</i>	<p>1. Usuwanie czeremchy amerykańskiej z wykorzystaniem najbardziej efektywnych znanych metod, w okresie obowiązywania planu, w terminie i z częstotliwością dostosowaną do wybranej metody; w razie potrzeby powtarzanie zabiegu w kolejnych latach.</p> <p>2. Monitorowanie ekspansji czeremchy amerykańskiej w rezerwacie, z częstotliwością 1 raz na 2 lata, w okresie czerwiec- wrzesień.</p>	Teren całego rezerwatu – oddziały leśne ¹⁾ : 02-11-2-07-24-b 02-11-2-07-26-a 02-11-2-07-26-b

4.	Ograniczenie ekspansji robinii akacjowej <i>Robinia pseudacacia</i>	<p>1. Usuwanie robinii akacjowej z wykorzystaniem najbardziej efektywnych znanych metod, w okresie obowiązywania planu, w terminie i z częstotliwością dostosowaną do wybranej metody; w razie potrzeby powtarzanie zabiegu w kolejnych latach.</p> <p>2. Monitorowanie ekspansji robinii akacjowej w rezerwacie z częstotliwością 1 raz na 2 lata, w okresie czerwiec- wrzesień.</p>	W oddziale leśnym ¹⁾ : 02-11-2-07-24-b
----	---	---	--

¹⁾ Zgodnie z Planem Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Kluczbork na okres od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2018 r.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2018 r., poz. 142, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą, dla rezerwatu przyrody sporządza się i realizuje plan ochrony. Plan ten ustanawia, na okres 20 lat, regionalny dyrektor ochrony środowiska, w drodze zarządzenia, w terminie 5 lat od dnia uznania obszaru za rezerwat przyrody (art. 18. ust. 2, art. 19 ust. 1 pkt 2, art. 20 ust.1 ustawy). Plan ochrony dla rezerwatu przyrody zawiera:

1. cele ochrony przyrody oraz wskazanie przyrodniczych i społecznych uwarunkowań ich realizacji;
2. identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczenia istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków;
3. wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej;
4. określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań;
5. wskazanie obszarów i miejsc udostępnianych dla celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz określenie sposobów ich udostępnienia;
6. wskazanie miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza;
7. ustalenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw oraz planów zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłączonej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych (art. 20 ust. 3 ustawy).

Ponadto w planie ochrony rezerwatu można wyznaczyć obszary i miejsca, w granicach których nie obowiązują zakazy w zakresie połowania (art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy), połowu ryb i innych organizmów wodnych (art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy) oraz wprowadzania psów (art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy), a także prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej (art. 15 ust. 1 pkt 11).

Tryb sporządzania projektu planu ochrony i zakres prac na potrzeby sporządzania projektu planu ochrony określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794), zwanego dalej rozporządzeniem.

Sporządzający projekt planu, zgodnie z art. 19 ust. 1a ustawy, zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405, z późn. zm.) w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu.

Nadto zasady udziału niektórych grup społecznych w tworzeniu planu normuje ww. rozporządzenie. Zgodnie z § 3 rozporządzenia informację o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu sporządzający projekt planu ogłasza w prasie lokalnej, umieszcza na tablicy ogłoszeń w siedzibie sporządzającego projekt planu i na jego stronie internetowej oraz przesyła do właściwych miejscowo organów samorządu terytorialnego, jednostek zarządzających lasami Skarbu Państwa, podmiotów wykonujących prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa i organów administracji morskiej oraz organizacji pozarządowych zainteresowanych ochroną przyrody, których obszary działania obejmują obszar objęty projektem planu. Ponadto sporządzający projekt planu zapewnia zainteresowanym osobom i podmiotom możliwość zapoznawania się z wynikami prac na potrzeby sporządzenia projektu planu i z projektem planu oraz możliwość zgłaszania do nich wniosków i uwag, a informację o sposobie zapewnienia tej możliwości oraz o sposobie, w jaki nastąpi ustosunkowanie się do zgłoszonych wniosków i uwag, sporządzający projekt planu zamieszcza w informacji, o której mowa w § 3 rozporządzenia (§ 6 rozporządzenia).

Projekty planów ochrony tworzonych dla form ochrony przyrody zamieszcza się także w publicznie dostępnych wykazach (art. 21 ust. 2 pkt 24a ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska i o ocenach oddziaływania na środowisko).

Projekt planu ochrony wymaga zaopiniowania przez właściwe miejscowo rady gmin (art. 19 ust. 2 ustawy) i regionalną radę ochrony przyrody (art. 97 ust. 3 pkt 2 ustawy); wymaga także uzgodnienia z wojewodą (art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, Dz. U. z 2017 r., poz. 2234, z późn. zm.).

Rezerwat przyrody „Bażany”, zwany dalej rezerwatem, został utworzony zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 czerwca 1969 r. (M.P. z 1969 r. Nr 36, poz. 292) w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych jedyne w województwie opolskim naturalnego drzewostanu sosnowego, położonego na wydmach, z obfitym stanowiskiem jałowca. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym ww. obszaru jest zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 11 kwietnia 2018 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Bażany” (Dz. Urz. Woj. Op. z 2018 r. poz. 1258). Powierzchnia rezerwatu wynosi 21,01 ha. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu.

Zgodnie z dokumentacją sporządzoną na potrzeby planu ochrony, całą powierzchnię rezerwatu zajmują ekosystemy leśne. Zbiorowiska leśne reprezentowane są przez: subatlantycki bór sosnowy świeży *Leucobryo-Pinetum* i trudne do jednoznacznego zaklasyfikowania zbiorowisko borowe z *Robinia pseudacacia* w północnej części rezerwatu oraz subkontynentalny bór mieszany *Quercus roboris-Pinetum* w południowej części rezerwatu. Głównym elementem drzewostanu jest sosna zwyczajna w V klasie wieku, przy czym w części północnej znaczną domieszkę stanowi obcy gatunek – robinia akacja, a w części południowej – osika oraz dąb szypułkowy osiągający 140 lat. Istotnym walorem rezerwatu jest liczna (ok. 400 osobników) populacja jałowca pospolitego *Juniperus communis*, którego kondycja oceniana jest jako względnie dobra, o czym świadczą m. in. widoczne młode przyrosty i dość obfite owocowanie. Jednocześnie jednak stwierdzono zasychanie i obumieranie gałęzi u niektórych osobników, co jest prawdopodobnie skutkiem pogorszenia się warunków świetlnych w związku ze zwiększaniem się zwarcia drzewostanu. W ramach badań prowadzonych na potrzeby dokumentacji do planu ochrony nie stwierdzono w rezerwacie występowania chronionych gatunków roślin naczyniowych, natomiast odnotowano stanowiska 6 gatunków chronionych mchów.

Wskazując przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji celu ochrony zwrócono uwagę na ekspansję inwazyjnych gatunków roślin w granicach rezerwatu oraz umiarkowanie dobry stan populacji jałowca pospolitego stanowiącego przedmiot jego ochrony.

W trakcie prac nad planem ochrony zidentyfikowano w rezerwacie istniejące zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne; nie zidentyfikowano natomiast zagrożeń potencjalnych. Najważniejszym zagrożeniem istniejącym pochodzenia zarówno zewnętrznego, jak i wewnętrznego, jest zaawansowana ekspansja inwazyjnych obcych gatunków roślin: robinii akacji *Robinia pseudacacia*, czeremchy amerykańskiej *Padus serotina* i dębu czerwonego *Quercus rubra*. Zwłaszcza pierwszy z wymienionych gatunków ze względu na swą liczebność (okazałe drzewa oraz podrost i odrosty powstałe na skutek wcześniejszych zabiegów ochronnych) w północnej części rezerwatu silnie wpływa na ograniczenie jego bioróżnorodności. Duże okazy dębu czerwonego powodują dodatkowo nadmierne zacienianie stanowisk jałowca. Czeremcha amerykańska w liczbie kilkudziesięciu osobników, z których znaczna część to dojrzałe owocujące okazy, stanowi źródło rozprzestrzeniania się gatunku w rezerwacie i w jego okolicy. Biorąc powyższe pod uwagę, uznano za konieczne ograniczenie ekspansji wymienionych gatunków obcych poprzez ich usuwanie z wykorzystaniem najbardziej efektywnych znanych metod, w terminie i z częstotliwością dostosowaną do wybranej metody.

Jako istotne zagrożenie wewnętrzne uznano pogarszanie się warunków rozwoju jałowca pospolitego *Juniperus communis*, co spowodowane jest wzrastającym ocienieniem. W celu poprawy warunków świetlnych za konieczne uznano usunięcie dużych okazów dębów czerwonych, o czym wspomniano wyżej. Zaleca się ponadto stopniowe likwidowanie drewnianych ogrodzeń posadowionych wokół skupisk jałowca, które także w pewnym stopniu ograniczają dostęp światła. Kilka z nich jest obecnie w złym stanie technicznym, a ich nieustanna naprawa nie ma większego uzasadnienia, ponieważ nie zabezpiecza przed zagrożeniami,

zwiększając jedynie widoczność stanowisk jałowca w terenie. W celu oceny efektywności podejmowanych działań w okresie obowiązywania planu koniecznym będzie również prowadzenie systematycznego (raz na 2 lata) monitoringu stopnia ekspansji gatunków obcych oraz kondycji jałowca i stanu technicznego ogrodzeń.

Ustanowiony niniejszym zarządzeniem plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Bażany” nie wskazuje obszarów objętych ochroną ścisłą i krajobrazową. Mając na uwadze zakres zaplanowanych działań ochronnych, cały obszar rezerwatu wskazano jako obszar ochrony czynnej. W związku z powyższym, określając działania ochronne, w zarządzeniu odniesiono się jedynie do podania ich w odniesieniu do obszarów ochrony czynnej.

Niniejszy akt prawa miejscowego nie wskazuje miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza (art. 20 ust. 3 pkt 6 oraz art. 15 ust. 1 pkt 11 ustawy). W planie nie wyznaczono również obszarów i miejsc dopuszczających prowadzenie polowań oraz obszarów i miejsc, w których dopuszcza się wprowadzanie psów (art. 15 ust. 1 pkt 4 i pkt 16 ustawy). Ze względu na brak cieków i zbiorników wodnych, nie wskazuje się obszarów i miejsc udostępnionych dla celów amatorskiego połowu ryb i rybactwa oraz połowu ryb i innych organizmów wodnych (art. 20 ust. 3 pkt 5 oraz art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy).

Nie określa się również miejsc i obszarów udostępnionych do celów naukowych (art. 20 ust. 3 pkt 5 ustawy), pozostawiając możliwość zwolnienia z obowiązujących w rezerwacie zakazów, uzasadnionego prowadzeniem badań naukowych, do rozpatrzenia przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska w ramach postępowania administracyjnego zakończonego wydaniem decyzji na podstawie art. 15 ust. 5 ustawy o ochronie przyrody. Uzyskanie indywidualnej zgody na prowadzenie ww. czynności gwarantuje z jednej strony nadzór nad ich rodzajem i metodyką, zabezpieczając z drugiej strony rezerwat przed ewentualnym negatywnym oddziaływaniem realizowanych prac badawczych.

W planie ochrony nie wskazuje się również obszarów i miejsc, w tym szlaków, udostępnionych do celów turystycznych, edukacyjnych, rekreacyjnych i sportowych (art. 20 ust. 3 pkt 5 ustawy). Jest to zgodne ze stanowiskiem Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (pismo nr DOP-OC.600.256.2013.HS.3 z 24.10.2013r.), w którym wskazano, iż udostępnianie szlaków turystycznych oraz ścieżek edukacyjnych nie powinno mieć miejsca w planie ochrony, lecz odbywać się na podstawie zapisów art. 15 ust. 1 pkt 15 oraz ust. 5 ustawy.

W treści niniejszego aktu odstąpiono od wskazania ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kluczbork, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego tej gminy oraz planów zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych. W wyniku prac nad dokumentem zidentyfikowano bowiem jedynie takie zagrożenia, dla ograniczenia których zastosowanie będą miały wprost ustalenia niniejszego aktu prawa miejscowego. Nadto, ze względu na położenie rezerwatu poza wodami morskimi oraz poza wyłącznymi strefami ekonomicznymi, niniejszy dokument nie zawiera ustaleń do planów zagospodarowania przestrzennego ww. obszarów.

Zapewniając możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405, z późn. zm.), mając na uwadze § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794), w procesie przygotowania niniejszego zarządzenia, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu poinformował: o przystąpieniu do sporządzenia (opracowania) projektu planu ochrony i o jej przedmiocie; możliwości zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy, w tym z wynikami prac na potrzeby sporządzenia projektu planu i z projektem niniejszego zarządzenia; o miejscu i terminie, w którym jest ona wyłożona do wglądu; o miejscu, sposobie i terminie wnoszenia uwag i wniosków do powyższego projektu; o organie właściwym do ich rozpatrzenia; o sposobie, w jakim nastąpi ustosunkowanie się do zgłoszonych wniosków i uwag.

Zawiadomienie ogłoszono w sposób zwyczajowo przyjęty w siedzibie organu właściwego w sprawie (wywieszono na tablicy ogłoszeń w siedzibie RDOŚ w Opolu w dniach od 18 kwietnia 2018 r. do

r.), umieszczono na stronie BIP RDOŚ w Opolu (w dniach od 18 kwietnia 2018 r. do r.), opublikowano w formie obwieszczenia w prasie o zasięgu regionalnym, tj. w Gazecie Wyborczej w dniu 18 kwietnia 2018 r. oraz przesłano do właściwych miejscowo organów samorządu terytorialnego (Burmistrz Kluczborka, Przewodniczący Rady Miejskiej w Kluczborku, Starosta Kluczborski i Marszałek Województwa Opolskiego) i jednostek zarządzających lasami Skarbu Państwa (PGL LP Nadleśnictwo Kluczbork oraz RDLP w Katowicach). Ze względu na brak w granicach rezerwatu cieków wodnych, zawiadomienia nie wystosowano do podmiotów wykonujących prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa i organów administracji morskiej. Nie poinformowano również, odrębnym pismem, organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną przyrody, gdyż teren rezerwatu nigdy nie pozostawał w kręgu zainteresowań żadnej z nich. Nie wyklucza to jednak możliwości wnoszenia przez organizacje pozarządowe uwag i wniosków do powyższego projektu w ramach postępowania prowadzonego w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Projekt ujęto również w publicznie dostępnym wykazie danych prowadzonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu (ekoportal).

W trakcie konsultacji społecznych wniesiono następujące uwagi i wnioski:

Projekt był (zgodnie z art. 13 ust. 3 ustawy) przedmiotem obrad Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w Opolu, która na posiedzeniu w dniu 23 marca 2018 r. pozytywnie zaopiniowała ten dokument.

Projekt niniejszego zarządzenia zostanie przedłożony do zaopiniowania przez Radę Miejską w Kluczborku, a także przekazany do uzgodnienia Wojewodzie Opolskiemu.

Realizacja działań ochronnych określonych w niniejszym zarządzeniu finansowana będzie ze środków budżetu państwa w części, której dysponentem jest sprawujący nadzór nad rezerwatem. Nie wyklucza to możliwości wykorzystania innych źródeł finansowania oraz możliwości realizowania działań ochronnych przez inne podmioty, za wiedzą i pod nadzorem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu, ze środków finansowych tych podmiotów. Szacuje się, że koszt realizacji działań ochronnych zawartych w niniejszym planie, w okresie jego obowiązywania, wyniesie ok. 50 tysięcy złotych.